

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІН інституту
фізичної культури

Михайло ЛЯННОЙ

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛІНГВІСТИКА

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією ІН інституту фізичної
культури

«29» серпня 2025 р.

Голова

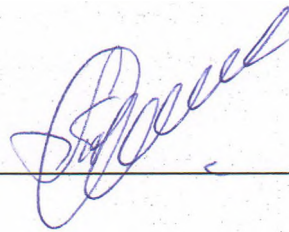
Людмила МОРОЗ, к.п. н., доцент

Суми – 2025

Розробник: Тамара ХАРЧЕНКО, кандидат психологічних наук, доцент
кафедри логопедії

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
Анатолій КРАВЧЕНКО, к.п.н., професор

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
4-й		-й	
Семестр			
7-й			
Лекції			
20 год.			
Практичні, семінарські			
20 год.			
Самостійна робота			
78 год.			
Консультації:			
2			
Вид контролю: екзамен			
Загальна кількість годин – 120			

Опис навчальної дисципліни (заочна форма навчання)

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
			заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
4-й		-й	
Семестр			
7-й			
Лекції			
4 год.			
Практичні, семінарські			
4 год.			
Самостійна робота			
110 год.			
Консультації: 2 год.			
Вид контролю: екзамен.			
Загальна кількість годин – 120			

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психолінгвістика» є формування у студентів спеціальності «Спеціальна освіта. Логопедія» системи знань з психолінгвістики, засвоєння основних теоретичних підходів до вивчення змісту та впливу тексту, вивчення основ аналізу повідомлення на природній мові, що дають можливість виявити особливості ціннісно-мотиваційної сфери особистості та психологічні проблеми індивіда.

Навчальна дисципліна «Психолінгвістика» передбачає вирішення наступних завдань:

- сформуванню уявлення про теоретичні аспекти проблеми зв'язку мовлення і мислення, мовлення і свідомості, проблеми «мовлення і особистості», про етапи становлення зарубіжної та вітчизняної психолінгвістики;
- ознайомити з об'єктною і предметною сферами психолінгвістики та тенденціями розвитку сучасної психолінгвістики;
- сформуванню у студентів знання про можливості використання теоретичних передумов психолінгвістики для вирішення практичних завдань, про психолінгвістичні методи дослідження та їх практичне застосування.

Вивчення дисципліни «Психолінгвістика» передбачає формування в студентів наступних фахових компетентностей.

Інтегральної компетентності: ІК – здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальних компетентностей:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність до застосування сучасних знань про психологічні особливості осіб із порушеннями мовлення як суб'єктів освітнього, логопедичного, корекційно-розвивального, відновно-реабілітаційного та абілітаційного процесів.

СК-19. Здатність здійснювати профілактику порушень усного та писемного мовлення в дітей, підлітків та дорослих на засадах соціального, педагогічного та психологічного характеру.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни студенти використовують знання, вміння та навички, сформовані під час вивчення дисциплін «Психологія», «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія», «Логопедія», «Спеціальна психологія».

Результати навчання за дисципліною:

РН-3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН-7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

РН-12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН-15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН-16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів. **РН-17.** Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

РН-17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 – 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує

	його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 – 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 – 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 – 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35 – 59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 – 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 7,5 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 2,5 балів.

Розподіл балів

Поточний контроль							Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
Розділ 1				Розділ 2			50	75	25	100
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3				
Поточний контроль							25			
5	5	10	10	10	5	5				
Контроль самостійної роботи							25			
2,5	2,5	5	5	5	2,5	2,5				

- Т 1.1, Т 1.2 ... Т 3.3 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре

74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, усне або письмове опитування, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, захист практичних робіт, реферати, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛІНГВІСТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

Тема 1.1. Предмет, об'єкт та завдання психолінгвістики.

1. Предмет, об'єкт та завдання психолінгвістики.
2. Історія виникнення психолінгвістики. Основні напрямки.
3. Постулати психолінгвістики. Одиниці психолінгвістики.
4. Галузі психолінгвістики.

Тема 1.2. Проблема розуміння повідомлення

1. Психолінгвістичні концепції процесів сприйняття й декодування мовлення.
2. Причини труднощів у сприйманні та розумінні текстів.
3. Розуміння як декодування та інтерпретація. Паралельні та послідовні процеси розпізнання мовлення.
4. Глибинна структура речення. Помилки при сприйманні та породженні повідомлення.

Тема 1.3. Методи дослідження у психолінгвістиці

1. Методологія психолінгвістики.
2. Класифікація методів досліджень.
3. Експериментальні методики психолінгвістики: прямі та непрямі експериментальні методики.

Тема 1.4. Значення слова та сенс висловлювання

1. Денотативне і конотативне значення слова. Вплив конотацій на ставлення адресата до висловлювання.
2. Системні властивості мови. Мовний знак і його властивості. Знак і символ. Код УПК. Мовна картина світу.
3. Етнопсихолінгвістика.
4. Психолінгвістика та соціум.

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Тема 2.1. Комунікаційний акт та його учасники

1. Системність комунікативних процесів. Діалог як основна форма їх реалізації.
2. Мовна особистість. Зв'язок мовної діяльності з біографією індивіда. Особистісний смисл.
3. Психолінгвістичні концепції породження мовлення.
4. Моделі породження висловлювання.
5. Теорія мовленнєвої діяльності.
6. Мовленнєва діяльність в онтогенезі.
7. Письмове мовлення як специфічна форма мовленнєвої діяльності. Система письма.
8. Особливості внутрішнього мовлення.

Тема 2.2. Текст як комунікативна та інформаційна цілісність.

1. Одиниці та ознаки тексту.
2. Тема, рема, семантичні поля та пресупозиції при сприйнятті повідомлення.
3. Дискурс, наратив, метатекст. Контекст, підтекст. “Семіотичний простір”.

Тема 2.3. Програми та алгоритми текстів.

1. Вплив архетипічних уявлень на сприйняття текстів.
2. Роль підсвідомості у заміщенні суб’єктивно значущої інформації на нейтральну.
3. Роль стереотипів, жанрів, ситуацій у сприйманні текстів.
4. «Подвійність» художніх творів. Співтворчість читача, емпатія та ідентифікація як умова сприйняття та розуміння художнього твору.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Сам. роб.	Консул.		Лекції	Практ.	Сам. роб.	Консул.
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛІНГВІСТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ										
Тема 1.1. Предмет, об’єкт та завдання психолінгвістики.	15	2	2	11		17	1	1	15	
Тема 1.2. Проблема розуміння повідомлення.	19	4	4	11		17		1	16	
Тема 1.3. Методи дослідження у психолінгвістиці.	15	2	2	11		17	1	1	15	
Тема 1.4. Значення слова та сенс висловлювання.	19	4	4	11		17		1	16	
РОЗДІЛ 2.										
Тема 2.1. Комунікаційний акт та його учасники.	20	4	4	12		18	2		16	
Тема 2.2. Текст як комунікативна та інформаційна цілісність.	15	2	2	11		16			16	
Тема 2.3. Програми та алгоритми текстів.	17	2	2	11	2	18			16	2
Усього годин	120	20	20	78	2	120	4	4	110	2

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Бахтін М. Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках / Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. – Львів: Літопис, 2001. – С. 406-424.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Ф. С. Бацевич. Київ: Академія, 2004. 342 с. (Альма-матер).
3. Воробйова Л. М. Основи психолінгвістики / Л. М. Воробйова. – Рівне: Волин. обереги, 2007. – 192 с.
4. Воробйова Л. М. Психолінгвістичний глосарій / Л. М. Воробйова. – 2-ге вид., доп. – Рівне: Волин. обереги, 2011. – 128 с.
5. Данілавічюте Е.А. Психолінгвістика правопису у контексті сучасного підручника для школярів із тяжкими порушеннями мовлення / Е.А. Данілавічюте // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. – О.М. Топузов]. – К.: Педагогічна думка, 2016. – Вип. 17 – С. 109-123
6. Засекіна Л.В. Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Засекіна Л. В., Засекін С. В. – Острог: Нац. ун-т «Острозька академія», 2002. – 168 с.
7. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Сучасні напрями та перспективи розвитку психолінгвістики // Філологічні студії: наук. часоп. / Волин. Академ. Дім, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки; голов. ред. В. С. Зубович. – Луцьк, 2004. – № 4. – С. 440–444.
8. Засекіна Л.В. Психолінгвістична діагностика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Засекіна Л. В., Засекін С. В. – Луцьк: РВВ «Вежа», 2008. – 188 с.
9. Засекін С.В. Нейролінгвістика сьогодення: теорія і практика / С. В. Засекін // Людина. Комп'ютер. Комунікація. 36. наук, статей. - Львів : НУ "Львівська політехніка", 2010. – С. 257–259.
10. Засекін С.В. Психолінгвістичні закономірності сприйняття тексту // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – № 4 : Філологічні науки. – С. 300–304.
11. Калмикова Л. О. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Л. О. Калмикова, Г. В. Калмиков, І. М. Лапшина, Н. В. Харченко. – Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. – 325 с.
12. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посібник / С.І. Куранова. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 208 с.
13. Пахомова Н. Г. Основи психолінгвістики [Текст]: навч. посіб. для студ. спец. 6.010100 – «Корекційна освіта» / Н. Г. Пахомова; Полт. нац. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Вид. 2-ге, доповн., виправ. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2012. – 170 с.
14. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. – К.: ПереяславХмельницький педагогічний інститут, в-во «Фенікс», 2008. – 245 с.
15. Тищенко В.В. Психологічні механізми мовлення в контексті аналізу порушень психофізичного розвитку. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Збірник наукових праць. – К. 2008.
16. Чепелева Н.В. Психологія читання тексту студентами вузів. – К.: Либідь, 1990. – 98 с.

Додаткова:

1. Белянин В. П. Психолінгвістика: учебник / В. П. Белянин, 4-е изд. – М.: Рос.акад. образования, Моск.психол.-соц.ин-т, 2007. – 223 с.
2. Выготский Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский; Изд.5, испр. – М.: Лабиринт, 1999. – 352 с.

3. Глухов В. П. Основы психолінгвістики: учеб. пособие для студентов педвузов / В. П. Глухов. – М.: Астрель, 2005. – 351 с.
4. Горелов И. Н. Основы психолінгвістики: учеб. пособие / И. Н. Горелов, К. Ф. Седов. – М.: Лабиринт, 1998. – 256 с.
5. Ільяна В.М., Аркадьєва О.О. Реалізація психолінгвістичного підходу до розробки підручника «Читанка» для школярів з тяжкими порушеннями мовлення / О.О. Аркадьєва, В.М. Ільяна // Проблеми сучасного підручника. – 2016. Вип. 17. – С. 143-150
6. Леонтьев А. А. Основы психолінгвістики: учеб. для студентов вузов по специальности "Психология" / А. А. Леонтьев. 2-е изд., испр. – М.: Смысл, 1999. – 287 с.
7. Лурия А. Р. Язык и сознание: [Курс лекций, прочит. на факул. психологии МГУ] / А. Р. Лурия. 2-е изд. – М.: Изд-во МГУ, 1998. – 335 с.
8. Ушакова Т.Н. Семантика речи: имя, слово, высказывание/ Т.Н.Ушакова // Психолінгвістика: учебник для вузов / [подгот.: И.В.Королева и др.]; под ред. Т.Н. Ушаковой. – (Современное образование). М.: PerSe, 2006. – С. 189 – 218.
9. Фрумкина Р. М. Психолінгвістика: учеб. для студ. высш. учеб. завед. / Р. М. Фрумкина. – М.: Академия, 2001. – 320 с.
10. Garman M. Psycholinguistics Cambridge University press, 1994

8. Питання до екзамену.

1. Психолінгвістика як наука. Об'єкт і предмет психолінгвістики.
2. Предмет і завдання психолінгвістики.
3. Місце психолінгвістики у системі психологічних дисциплін.
4. Прикладні галузі сучасної психолінгвістики.
5. Причини виникнення психолінгвістики. Як і коли була створена психолінгвістика.
6. Структура психолінгвістичної науки.
7. Методологія, методи та методики у психолінгвістиці.
8. Класифікація методів досліджень в психолінгвістиці.
9. Основні експериментальні методики психолінгвістики.
10. Поняття «Мова» і «Мовлення», «мовленнєва діяльність» в психолінгвістиці.
11. Загальна (фазна) структура мовленнєвої діяльності.
12. Психологічні механізми мовленнєвої діяльності.
13. Діалог як основна форма реалізації мовленнєвої діяльності.
14. Підходи до визначення понять «мовлення» та «мовленнєва діяльність» особистості.
15. Відмінність між діалогічним та монологічним мовленням дітей.
16. Взаємозв'язок особливостей усного мовлення дитини з її темпераментом та характером.
17. Одиниці процесу породження мовлення, їх характеристика.
18. Значення слова та сенс висловлювання. Знак і символ. Код (універсально предметний код).
19. Психолінгвістичні моделі породження (побудови) мовленнєвого висловлювання.
20. Результат психолінгвістичного дослідження мови.
21. Поняття “вербалізація” в психолінгвістиці.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Мультимедійні презентації до лекційних занять (відповідно теми).